

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze diplomové práce

Důchodová reforma v ČR

Lucie Talůžková

© 2015 ČZU v Praze

1. Souhrn a klíčová slova

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou důchodového systému v ČR po provedené reformě, jejíž platnost postupně nabývala v letech 2011-2013. Literární rešerše se věnuje charakteristice důchodové reformy v ČR včetně důvodů vedoucích ke vzniku, dále jsou zde popsány jednotlivé pilíře důchodového systému a jejich zavedené změny, principy fungování pilířů apod. Vlastní práce je rozdělena na 2 části. První část je zaměřena na orientační výpočty výnosnosti fondů II. a III. pilíře důchodového systému pro definované 3 modelové osoby. Zde je zjištěno, že pro nejmladší modelovou osobu je nejvýhodnější spořit si do vyváženého nebo dynamického fondu II. pilíře. Naopak pro nejstarší modelovou osobu č. 3 není vhodná účast ve II. pilíři a je doporučeno spořit si do transformovaného fondu III. pilíře. Druhá část vlastní práce se zabývá vlastním dotazníkovým šetřením a zkoumáním pravdivosti 3 stanovených hypotéz. Pravdivost první hypotézy je z části potvrzena – míra informovanosti závisí na místě bydliště, ale nezávisí na věku respondentů. Druhá hypotéza potvrzena není – výsledky ukazují, že orientace v důchodovém systému nezávisí na dosaženém vzdělání respondentů. Třetí hypotéza je také z části potvrzena - míra využití možností spoření na důchod se liší dle sociálního postavení, ale nikoliv dle věku.

Klíčová slova: Důchod, důchodová reforma, důchodový systém, důchodové spoření, doplňkové penzijní spoření, penzijní společnosti, státní příspěvek, transformovaný fond, účastnický fond.

2. Cíl práce a metodika

Cílem práce je vytvořit deskripci současného důchodového systému v ČR po reformě, zjistit orientační výnosnost fondů II. a III. pilíře pro jednotlivé modelové osoby a provést vlastní dotazníkové šetření. Cílem dotazníkového šetření je zjistit míru informovanosti o důchodové reformě, míru orientace v současném důchodovém systému, a také míru využití možností spoření na důchod v rámci II. a III. pilíře.

Metodika literární části práce spočívá v prostudování odborných publikací a článků, aktuální právní úpravy, denního tisku a vybraných internetových stránek. Výpočty výnosnosti fondů II. a III. pilíře, uvedené v první části vlastní práce, vychází ze vzorce pro dlouhodobé polhůtní spoření na měsíční bázi, tzv. polhůtní střadatel. Výsledky výpočtů jsou zpracovány do jednotlivých tabulek či grafů. V druhé části vlastní práce je proveden sběr primárních dat metodou elektronického dotazníku. Získaná data z dotazníku jsou dále zpracována pomocí statistického softwaru SPSS a následně interpretována. Pro analýzu dat jsou použity

statistické metody (např. popisná statistika, testování statistických hypotéz). Pro vyhodnocení hypotéz je ve statistickém softwaru SPSS využit tzv. Chí-kvadrát test.

3. Výsledky autora

V literární rešerši byla provedena podrobná charakteristika důchodové reformy v ČR včetně důvodů vedoucích ke vzniku, jednotlivých pilířů důchodového systému a všech změn, které byly součástí reformy (např. zvýšení důchodového věku, zavedení II. pilíře, vznik účastnických fondů atd.). Dalo by se říci, že hlavním důvodem vedoucí k reformě byl demografický vývoj a zejména neustále se zvyšující průměrný věk dožití. Bylo zjištěno, že v současné době se dožije důchodového věku přibližně devět z deseti lidí a v důchodu stráví v průměru 20 i více let. Dle ČSÚ hrozí do budoucna nárůst počtu obyvatel starších 65 let. V roce 2060 by se měl podíl těchto obyvatel zvýšit až na 34 % ze všech obyvatel ČR, tj. přibližně 3,2 milionů seniorů. Dalším důvodem byl neustálý růst schodku důchodového účtu. Na důchodovém pojištění stát během posledních let vybírá o desítky miliard méně, než kolik na důchodech celkem vyplatí, a díky tomu neustále narůstá schodek důchodového účtu. Pro porovnání - zatímco v roce 2008 byl důchodový účet ještě vyrovnaný (přebytek 6 miliard Kč), o rok později činil deficit 30,5 miliard Kč. V roce 2013 byl schodek 49,7 miliard Kč a v minulém roce (tj. 2014) klesl na 43,4 miliardy Kč. Klíčovou změnou bylo jednak zavedení zcela nového tzv. II. pilíře, ale také vytvoření nových účastnických fondů v rámci III. pilíře a s ním související uzavření systému původního penzijního připojištění se statním příspěvkem.

První část vlastní práce byla zaměřena na jednotlivé orientační výpočty výnosnosti fondů II. a III. pilíře důchodové systému v ČR po provedení reformy. Pro výpočty zde byly definovány celkem 3 modelové osoby různého věku. Z výsledků komparace vyplynulo, že nejmladší modelové osobě č. 1 se nejvíce vyplatí spořit si do II. pilíře, kde se očekávané výnosy pohybují v rozmezí od 930 tis. do 1 860 tis. Kč. V rámci transformovaného fondu III. pilíře, by si osoba č. 1 naspořila celkem 1 000 604 Kč, což bylo téměř o 69 tis. Kč méně, než ve fondu státních dluhopisů II. pilíře. Dle dosažených výsledků vyšlo, že důchodový fond státních dluhopisů by byl pro tuto modelovou osobu č. 1 nejméně výnosný. Pro modelovou osobu č. 2 vycházel dle výpočtů výnosněji povinně konzervativní fond v rámci účastnického fondu III. pilíře než důchodový konzervativní fond ve II. pilíři, kde by jeho celková naspořená částka činila o 188 tis. Kč méně. V dynamickém fondu II. pilíře by očekávané výnosy činily 1 050 803 Kč, což bylo o téměř 114 tis. Kč více než očekávaný výnos v účastnickém fondu III. pilíře. U modelové osoby č. 3 dosáhly výnosy nejnižších hodnot (z důvodu vyššího věku). Dle dosažených výpočtů by si tato osoba v důchodovém fondu státních dluhopisů naspořila

celkem 440 599 Kč, což vyšlo o 54 686 Kč méně než v transformovaném fondu III. pilíře a o 170 128 Kč méně než v účastnickém fondu III. pilíře. Z toho vyplynulo, že účast ve II. pilíři se této osobě vůbec nevyplatí vzhledem k jejímu věku. Výpočty tak potvrdily výrok Ministerstva práce a sociálních věcí, že pro osoby starší 35 let není vstup do II. pilíře vhodný.

Druhá část vlastní práce se zabývala dotazníkovým šetřením a zkoumáním pravdivosti stanovených hypotéz. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 150 respondentů. Získané výsledky naznačily, že informovanost respondentů o důchodové reformě je dostatečná. Co se týče orientace v důchodovém systému po provedení reformy, celkem 46 % respondentů uvedlo, že se v současném systému spíše neorientují a některé věci jim připadají složité. U otázek zjišťujících orientaci však výsledky jednoznačně nepotvrdily, že by se dotazovaní ve změnách v důchodovém systému vůbec neorientovali, i když určitá nejistota byla znatelná. Celkem 73 % respondentů si již na stáří nějakou formou spoří. Nejvíce je využívána možnost spoření do fondů III. pilíře, a to konkrétně do transformovaného fondu. Nejméně je využíván II. pilíř, kam si v současné době spoří pouze 8 % dotázaných respondentů. Výsledky zkoumání pravdivosti hypotéz byly následující. První hypotéza předpokládala větší informovanost ve městech než na venkově a menší informovanost u mladší generace občanů než u generace starší (nad 35 let). Provedené testy prokázaly závislost míry informovanosti na místě bydliště respondentů. Naopak závislost na věkové kategorii se neprokázala (informovanost mezi jednotlivými věkovými kategoriemi byla téměř totožná). Druhá stanovená hypotéza, která byla zaměřena na orientaci v důchodové reformě, předpokládala závislost na nejvyšším dosaženém vzdělání respondentů. V tomto případě závislost prokázána nebyla. Poslední hypotéza zkoumala míru využití možností spoření na důchod v rámci II. a III. pilíře. Tato hypotéza předpokládala odlišnost v míře využití možností dle věkové kategorie nebo sociálního postavení. Provedené testy ukázaly závislost míry využití možností spoření na sociálním postavení a nezávislost na věku respondentů.

4. Vybraný seznam použitých zdrojů

- 1) JANDA, Josef. *Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. 197 s. ISBN 978-80-247-4400-1.
- 2) KAHOUN, Vilém a kol. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 1. vydání. Praha: Triton, 2009. 445 s. ISBN 978-80-7387-346-2.
- 3) SYROVÝ, Petr. *Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. 152 s. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-4479-7.